

SPOLOK PRIATEĽOV TURZOVKY INFORMUJE

Ročník XII.

č. 12 (141)

Pripravil Ivan GAJDIČIAR

Meno Karol Körper Zrinsky je asi pre väčšinu Turzovčanov a Kysučanov neznáme. V súvislosti s Kysucami ho nespomínajú ani osobnostiam venované publikácie *Osobnosti Kysúc vo vede, kultúre a umení*, *Osobnosti Kysúc*, či *Kysucká encyklopédia* a doposiaľ sa neobjavil ani v žiadnej kysuckej monografii. Pričom on sám je spätý najmä s Čadcou a Turzovkou. A tak jediným bádateľom, ktorý vedel o jeho živote na Kysuciach nebol nikto iný ako turzovský dekan Karol Točík.

Spomienky Karola Körpera Zrinského na Turzovku

(zabudnutá osobnosť Kysúc)

Dr. Karol Körper Zrinsky sa narodil 4. januára 1894 v Nemšovej. O rok neskôr sa rodina dostala do Čadce, odkiaľ pochádzala matka Karol Körpera. Štúdiá teológie absolvoval v Budapešti a 17. júna 1917 ho v Ostrihome vysvätil za kňaza arcibiskup Černocho. Ako kaplán postupne pôsobil v Gajároch, Topolčanoch, Nových Zámkoch. V roku 1922 sa stal profesorom na bohosloveckej fakulte v Trnave, kde v školskom roku 1925/26 pôsobil aj ako špiroúal. Po roku ho pre chorobu biskup Jantausch zo seminára prepustil. Stal sa generálnym sekretárom Ustrednej katolíckej kancelárie v Bratislave. V marci 1932 ho pápež Pius XI. vymenoval za kanonika bratislavskej kapituly. Do roku 1945 bol výraznou osobnosťou cirkevného i národného života. Bol kňazom, vážnym a známym kanonikom Dómu sv. Martina v Bratislave, cirkevným publicistom i poslancom. V roku 1945 ho však zatkli a uväznili v Bratislave. Bol odsúdený na 4 roky väzenia a 4 roky pracovného tábora. Najskôr ho eskortovali do Leopoldova, odtiaľ do Novák. V máji 1953 bol prepustený a začal pracovať v Prievidzi. V roku 1958 dostal výpoveď, snažil sa získať štátny súhlas, aby sa mohol vrátiť do pastorácie, čo sa mu ale nepodarilo. Človek, ktorý by svojim charakterom a vzdelaním mohol byť ozdobou každého národa, sa na sklomku života ocitol v postavení spoločensky degradovaného bezdomovca. Nakoniec sa preň našlo útočisko v jednom byte v Bratislave, kde býval ako podnájomník až do svojej smrti. V roku 1967 ešte oslávil 50. výročie svojho kňazstva, ku ktorému mu poslal svoje pozhnanie Svätý Otec Pavol VI. Nasledne K. Körper ochorel, liečil sa v Podunajských Biskupiciach, absolvoval operáciu. Žiaľ choroba bola silnejšia, Dr. Karol Körper Zrinsky zomiera 4. októbra 1969.

To je v skratke jeho curriculum vitae, do ktorého zapadá aj jeho pobyt v Turzovke. Jeho otec pracoval ako rešpicient (inšpektor) Uhorského kráľovského oddielu finančnej stráže, ktorého často prekladali na rôzne pôsobiská. Rodina ho nasledovala. Tak pôsobil v Nemšovej, Púchove, Čadci, Ilave a v lete roku 1904 sa rodina dostala do Turzovky. Ako si sám Karol Körper Zrinsky spomína na toto obdobie svojho života popísal v autobiografii *Môj život* (vyd. Lúč, Bratislava, 1993). Z nej vyberáme aj nasledujúce pasáže:

Po smrti starej mamy sme neostali dlho v Ilave. V lete roku 1904 preložili otca do Turzovky. Mama zbalila veci do veľkých debien, nasadli sme na vlak a hybaj na Zilinu. V Kysuckom Novom meste sme dlhšie stáli, lebo v tú noc mestečko vyhorelo. S týmto obrazom biedy sme prišli do Čadce. Tam sme sa naložili na voz a večer sme dorazili do Turzovky. Spočiatku sme bývali v manzarde nad Schlesingerovým hostincom, potom sme sa premiestnili na stanicu finančnej stráže. Nové prostredie, nové dojmy, noví priatelia. Turzovka bola najväčšou obcou Trenčianskej stolicy. 15000 obyvateľov, roztrúsených po mnohých osadách, kopaničiach, dolinách, úbočiach a horných stliskách. Domy zväčša drevené, dobre stavané, machom a vápnom futrované. Ornej pôdy málo – škvarky, záhradky. Skoro všetko chudoba. Inak ľudia utešení, zdraví. Všetko, čo chcelo žiť a rodinu užiť, chodilo po remesle. Boli to drotári, sklenári alebo drevorubači a furmani. Boli to roky veľkého vyvandrovania. Ako pamiatky tohto národného odkrúcania zostali tu krásne kysucké kostoly. Tí, čo sa usadili

za morom, prvé ťažkou prácou zarobené groše posielali rodinám a kostolom. Nikde v stolicí neboli tak bohato vybavené kostoly ako tu, všetko za americké peniaze, ba často priamo za tovar.

Z trenčianskeho a nitrianskeho gymnázia prišlo domov na prázdniny niekoľko turzovských chlapcov, ktorí ma ochotne prijali medzi seba, hoci som bol mladší. Uvádžali ma do mnohých slasti a strasti žiackeho života. Jožo Rudinský býval oproti, Tonko Kompánek neďaleko, Marko Gažik v mestečku. Počúval som ich hrdinstvá a kúsky spáchané počas školského roka a charakteristiky profesorov. Oboznámil som sa so všetkými zábavami mládeže cez prázdniny. Najmilšie boli potulky po horách a dolinách, chytanie rýb v Kysuci a rakov v potoku, pestrá púť do blízkej doliny, kúpanie v Kysuci. Na konci prázdnin sa gymnazisti vrátili do miest. Mňa otec ešte neposlal na strednú školu, hoci som v Ilave s výborným prospechom skončil štvrtú triedu ľudovej školy. Opäť sa prejavila jeho fixná idea: len židovská škola ma môže dobre pripraviť na gymnaziálne štúdium, lebo v nej sa vyučovalo aj po nemecky a žiaci nadobudli všetky spoločenské a hospodárske vedomosti. A tak ma dal otec zapísať do piatej triedy turzovskej židovskej školy a dostal som sa do nového babylonu rečí, národov a zvykov.

Katolícka škola bola pri kostole a správcom bol organista Pritz. Vyučovalo sa po slovensky a podávali sa aj základy maďarčiny. Oproti fare bola jednotriedna štátna škola, kde sa vyučovalo po maďarsky. Židovská škola stála na druhom konci obce, neďaleko synagogy. Bola to prízemná budova so špicatou šindľovou strechou a dlhým úzkym dvorom. Býval v nej aj učiteľ Samuel Goldstein, starý zhrbený pánko s dlhou fajkou, ktorú nevyberal z úst ani pri vyučovaní. Starý Goldstein išiel v zime do penzie a na jeho miesto nastúpil mladý ambiciózný pedagóg Samuel Ungermann, ktorého sme mali veľmi radi. Vyučoval nás aj základy hebrejčiny. Pre kresťanských žiakov to nebolo povinné, ale ja som prejavoval záujem, vtedy ešte netušiac, že raz budem profesorom hebrejčiny. V sobotu, na šabes, sme mali voľno. Vtedy sme chodievali do katolíckej školy na katechizmus. V náboženských pravdách nás poučal kaplán Ernest Sullo.

V Turzovke vtedy ani spoločenské rozdiely neboli veľké. Všetkých tlačila i keď nie bieda, aspoň skúposť pomerov. Ľudia si mohli dovoliť iba to najpotrebnejšie, či to bol sedliacič, či remeselník, či skromný úradník. Ani Židia sa tu nevedeli rozmôcť tak ako inde, uspokojili sa s priemerným blahobytom. Veľmi milým zamestnaním sa mi stalo miništrovanie. Skoro ráno som odmištroval aspoň jednu svätú omšu a len potom som išiel do školy. Pri pohreboch alebo iných ceremóniách som dostával niekoľko grajciarov, čo mi veľmi dobre padlo. Miništrovanie mi otvorilo dvere aj do fary. Farár Lonský veľkodušne a priateľsky zaobchádzal s ľuďmi, najmä s mládežou. Druhým kaplánom bol Fraštacký, rodák z Ilavy. Ten mal z vypchatých veveričiek celý orchester, bolo to pre nás chlapcov ohromné divadlo. Sestra pána farára mi natierala veľké kusy chutného čerstvého chleba voňavým maslom a posýpala pažitkou. Takej dobroty sa nám doma veru často neušlo.

Občas prichádzali vandrovníci alebo žobráci z ďalekých krajov a v kréme pri pálenke rozprávali neuveriteľné veci. Ja som tiež počúval v kúte s roztvorenými očami. Vtedy prišiel do Politzerovej krémy po prvý raz aj muž s kinematografom. Bol to hotový zázrak. Videli sme na filmovom plátne rozprávku o Alibabovi a štyrid-

Foto - SNK, Archív literatúry a umenia Martin, SK 46/1.

siaticich zbojníkoch. „Tá, čo najviac vrtí zadkom, je Fatima,“ komentoval operatívne tanec otrokýň.

Krčma slúžila osvete, ale aj záhube ľudí. Chlapi tu prepjali svoje zárobky a vrhali rodiny do krajnej biedy. Zúfalé ženy sa utiekali k farárovi, ktorý hovoril chlapom do duše z kanla i súkromne. Keď boli trizvi, uznali všetku svoju biedu a ničomnosť a mnohí po nedeliach pri oltári prisahali na svätý kríž, že piť nebudú. Jedni to dodržali, druhí nie.

V marci 1906 sa nám narodila Gabinka. Keď sme počuli prvý výkrik života a babica oznámila, že je to dievča, otca zamrzelo, že má už štvrté. Na druhý deň sa od ľútosti tak nacengal u Politzera, že sme ho museli uložiť. Keby to býval chlapec, to isté by urobil od radosti. To bol jediný prípad, že som ho videl v takom stave. No Gabinku mal potom veľmi rád.

Nastali posledné prázdniny po ľudovej škole. Gymnazisti sa zasa vrátili domov a vzali ma do svojich kráčov. No ja som vtedy viac chodieval do rodiny vandrovného učiteľa Orsága, ktorý mal syna Ferka v mojom veku. Orság vyučoval každý deň na inej kopanici. Aj pán kaplán Sullo sa mi venoval čoraz väčšmi. Chodieval som s ním skoro denne na prechádzky do okolia. Psík bežal pred nami a pán kaplán mi rozprával a počúval recitácie, ktoré som sa naučil v škole. Na konci prázdnin sa rozhodlo o mojom ďalšom osude: pôjdem na gymnázium do Prešporka. A tak nastalo nové lúčenie. Nevedel som, že Turzovku dlhé roky neuvidím. Lúčil som sa s krásnou Kysuckou dolinou, ktorá mi od Staškova cez vysokú až po Makov tak hlboko utkvela v pamäti. Zaujímavé, ten rok v Turzovke mám ešte aj dnes pred sebou, akoby to bolo iba vlni – tak živo som vtedy všetko vnímal. Pripadá mi to, akoby som tam bol strávil roky.

Vtedy som sa vlastne lúčil aj s detstvom. Mama ma vystrojila a nikdy viac ma nedostala späť. Na starobu som ju ja dostal späť, ale ona mňa už nie. Odvtedy som prišiel domov iba ako hosť cez prázdniny. (Karol Körper Zrinsky. *Môj život*. Bratislava: Lúč, 1993, s. 17 – 23)

Hoci on sám dlho v Turzovke nepobudol, predsa sa z jeho spomienok dajú vyčítať mnohé zaujímavé informácie o živote v obci na začiatku 20. storočia. Napriek tomu, že s Kysucami je späté najmä jeho detstvo a korene jednej vetvy jeho rodiny, a svoj ďalší životný osud naplnil v iných krajoch a mestách, osobnosť Karola Körpera Zrinského si rozhodne zaslúži aspoň túto malú spomienku. Veď ako sám vyznal, Turzovka i Kysuce mu veľmi prirástli k srdcu.

Mgr. DRAHOMÍR VELIČKA, PhD.

Všetkým svojim členom, sympatizantom, sponzorom a čitateľom ďakujeme za pomoc a spoluprácu v roku 2010. Želáme šťastné, veselé a pokojné Vianoce a úspešné vykročenie do roku 2011.

KALENDÁRIUM 2011

VÝROČIA OSOBNOSTÍ

01.03.	MUDr. Štefan Comorek, neurológ	15. výr. úmrtia	
07.03.	Ing. Arch. ThLic. F. Kapušniak, kňaz, misionár	60. výr. narodenia	
10.03.	Ferdinand Dvorín, novinár, spisovateľ, divad.	110. výr. narodenia	
10.03.	Samuel Dvorín, publicista	110. výr. narodenia	
04.04.	Ing. Igor Janota, publicista	90. výr. narodenia	nedožitý
09.05.	Hana Janotová, pedagóg, osv. prac.	115. výr. narodenia	
23.05.	Anton Kompánek, kňaz, osv. prac., redaktor	120. výr. narodenia	
27.05.	Ing. Ján Dlhopolček, CSc, projektant, pedag.	80. výr. narodenia	
06.06.	Prof. Ing. Alexander Hrivík, CSc., vys. pedag.	85. výr. narodenia	
13.06.	František Macvejda, pedagóg, prekladateľ	115. výr. narodenia	
09.07.	Dušan Dočkal, spisovateľ, hudobník	65. výr. narodenia	
14.07.	Ján N. Mikuláš Ružička, univerzitný profesor	200. výr. narodenia	
30.07.	ThDr. JUDr. Jozef Rudinský, kňaz, vyd., redak.	120. výr. narodenia	
07.08.	Štefan Chrobák, hudobník	15. výr. úmrtia	
24.10.	František Xaver Daniš, kňaz	215. výr. narodenia	
31.10.	ThDr. F. Taganyi, kňaz, zakladateľ MS	195. výr. narodenia	
05.12.	Vincent Bielek, matematik, pedagóg, inz. um.	70. výr. úmrtia	

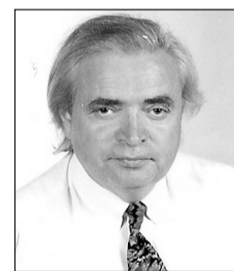
JUBILEÁ A VÝROČIA ČLENOV SPOLKU

január	Mgr. Viera Cířová
február	Terézia Vyšinská, PaedDr. Jozefa Sadleková
marec	Dpt. Štefan Sučík, Mgr. Júlia Mikšovská
máj	PhDr. František Korený, JUDr. Peter Dlhopolček, JUDr. Mária Dlhopolčeková, Ing. Ján Dlhopolček, CSc
jún	Ivana Dlhopolčeková, Ing. Rudolf Masarik
júl	MUDr. Dušan Šupola, Ľubica Suhradová, MUDr. František Chudej
august	Mgr. Ľubica Bajáková, MUDr. Daniela Kubincová, Ing. Nadežda Čuboňová, PhD., JUDr. Kristína Mitrová, Ing. Michal Vyšinský, Juraj Žiačik
septem.	Eva Gernátová, MUDr. Eva Dlhopolčeková
október	Ing. Emília Dlhopolčeková, JUDr. Jozef Machtaľik, Ing. Ivan Trancík
novemb.	Hermína Rizmanová, Anna Odvarková

BLAHOŽELÁME

V decembri 2010 oslávia okrúhle a polokrúhle jubileá členovia nášho Spolku

Doc. PaedDr. Mgr. Art. VOJTECH DIDI,
mim. profesor
Banská Bystrica

PhDr. EMÍLIA KLEINOVÁ
Bratislava

ANNA ŠTEFÁKOVÁ
Korňa

Želáme im všetko najlepšie, hlavne pevné zdravie a v ďalšom živote veľa šťastia, úspechov a rodinnej pohody.

Aktuálne informácie o činnosti nášho Spolku nájdete na webových stránkach www.spolokpriatelovturzovky.sk